

Kata.

Irta: ADÁM ZOLTÁN.

A tihanyi partokat halk, ütemes csobogással mosta a víz. A hullámok egyhangú ritmussal ütődtek a vízbenyúló földre és megtörten, utolsót sóhajtvá foszlottak szét a következő hullámban. Egy-két csónak feküdt kikötve a parton s bambán, lelketlenül bámulták a vízbe olvadt láthatárt. Sikongva röpködtek zsákmány után lesve a sirályok és néha száguldó eséssel csaptak le a vízre. A faluból víg nóta szava repült a levegőn át, húzta a cigány, mert mulatott a falu népe. Ott van az egész gyermekhad, akik gondatlan lélekkel, lelkendező szívvel csak a jelen futó perceivel törődnek; ott vannak az öregek és mosolyogva nézik a fiatalok duhajkodását, leányaik és fiaik mulatozását. Rég volt . . . a szép tavaszt nem lehet visszalopni és csak fáradt, megtört, az élet viharaitól megtépázott gondolatuk repül vissza a múltba. A fiatalság mulat, táncolnak a lányok. Minden lánynak van párja és ezeknek a lányoknak valahol a szívük legmélyén kezdettől fogva öntudatlanul él az az érzés, hogy ők nem lesznek mások asszonyai, csak a szép, deli tihanyi halászoké. A legények mulatós kedvvel nézegetik a csinos, magavarrta ruhában táncoló lányokat és derékon kapva, istenigazába megforgatják őket . . . Húzza a cigány s minden leány a párjával, csak a betegnek és a menyasszonynak van ilyenkor otthon a helye. Mulatnak a tihanyi halászok künn a faluvégen, pedig a felhőtlen égről már a hold küldi le az ezüst sugarait és fehér világánál olyan az egész táj, mintha hulló ezüst pelyhek borították volna be a házakat, a fákat és az utakat.

A víz felől, amelynek habjain táncoslépésekkel kacéran játszik a holdsugár, egy szép szál legény ballag a falú felé. Ruhája ünneplő, arca bánatos. A révészek egy-két visszafojtott szava nyugtalanságot hintett lelkébe. Utközben meg-megáll és gondolatokba, a múlt előtörő emlékeibe merülve nézi a falut, amely nem változott semmit, amely ezer vágyó, csókos dallamot fakaszt fel szívében. Tíz éve már, hogy elment katonának. Hányszor visszazállt a gondolata a messze idegenből ebbe a kis faluba és mennyit, mennyit szenvedett e hosszú, sivár, kemény tíz év alatt, míg végre hazatérhetett. Most meg valaki vár reá . . . a kedvese . . . Valami bús, fájdalmas sejtelen lopódzott szívébe, ami elterjedt vérében, egész testében és űzte, hajtotta minden pici dobbanatával, lüktetésével, csobbanásával, hogy megtudja az igazat. Ekkor meqhallotta a muzsikaszót.

Talán lakodalom van? — kérdezte önmagától. A nóta, a muzsika azonban csak búját és sejtelmét nagyobbította meg; érezte, hogy mindjárt mindent tudni fog. Az arca elsápadt, megreszketett az ajka és rohanni kezdett a zeneszó felé.

A kis kocsmatermet csak gyéren világította meg a pislogó mécs,

amelynek lobbanó lángja éppen olyan volt, mintha kialudni, halni készülné, vagy legalább is valami nagyon mélyen, nagyon erősen fájna neki. Odaért. Lángoló szemekkel nézte a cifraruhas, szép tihanyi lányokat. Szeme nem villant, nem kacagott fel senkire és ekkor nagy bizonyosság szállt kétkedő agyára és mély zokogás szívére, lelkére. Tehát megnyasszony Kata. Visszafordult, de egyik legény, aki meglátta őt és otthagya a táncot. — kiáltása megállította.

— Molnár Ferkó! . . . Ferkó, várjál!

Ferkó megállt és bevárta a legényt.

— Isten hozott közénk, Ferkó! De mi lelt Ferkó? Miért nem jössz közénk? vagy ezt talán már tiltja a büszkeséged?

— Nem vagyok büszke.

— Talán kevés már a barátságunk?

— Az sem igaz, de ma nem akarok mulatni.

— Ferkó, téged első legénynek tartottunk és tartunk a faluban és tíz év után is szeret, becsül mindenki, tűzbe mennének érted, hát miért nem jössz közénk?

— Pista, jó barátom, téged ez ne bántson. Én lemondok mindenről: táncról, borról, leányról. Azt gondoltam vigalomra jövök, s temetési hangot harangoznak nekem a tihanyi harangok. Ugy-e tudod? . . . Kata.

— Hát most is szereted? . . . Tíz év után . . .

— Igen.

Megértették egymást. A két jóbarát kezét fogott és mindegyik ment a maga útján. Pista visszanezve látta, hogy Ferkó a hűtlen kedvese háza felé tart. Azután bement a kocsmába és elujásgolta, hogy Molnár Ferkó megjött a katonáéktól.

Ferkó lassan járta körül a házat és nézte az ismerős tájt és csodálatos tekintete alatt zétfoszlott, semmivé száradtak a tovaszárguldott esztendők. Megkocogtatta az ablakot és hívó szava könyörgős volt.

— Kata, bálványozott szentem, jöjj ki. Neked esküvőd lesz, nekem temetésem. Búcsúzni jöttem, utolsó csókodért.

Néma, halálos csend feküdt a falu felett, a csillagok hideg, kidülledt, felhőkből kikandikáló szemekkel ragyogtak alá, a hold felhőbe burkolta magát, csak néha a Balaton hullámainak morajlása adott valami nyöszörgős, siró hangot.

Kata kilépett az ajtón és reszkető hangon kérdezte:

— Miért jöttél Ferkó, ilyen késő éjjel? Talán valami baj van a révnél az apámmal?

— Nincs baj a révnél, a Balaton csendes s ébren vannak a révészek.

— De hát miért jöttél?

— Mert az én hajóm úszik a vizen összetörten, szívemet megölték, téged elraboltak és engem a hullámok hívnak ölükbe, mert ott nincs szenvedés, bánat. Búcsúzni jöttem, hogy halálom napján tartsad esküvődet, hogy a szemedbe mondjam: nem szeretted, nem vártál rám, megcsaltál csalfán, hazugon.

A rideg, kiméletlen szavakra a lány arca elfehéřült, szíve dobbanásai kihagytak, a vére lassan megszűnt lüktetni, roskadozó lábai nem bírták tartani és a legény karjaiba sett. Ferkó szívéből most mély szájalom

susógott, agyában megvillant apjának, az öreg tihanyi halásznak a mondása, hogy szenvedés az élet álma és édes, kérő, megbocsátó szavakkal igyekezett a leányt életrehozni.

A leány szeméről lassan oszladozni kezdett a sűrű feketeség és utána az éjszaka halvány világa remegett belé. Felébredve kábulásából, szótlanul megcsókolta az őt ölelő kart. Álmai titokzatossága, egész életének várva-várt, óhajtott, vágyott akarata bent volt ebben a csókban, amely ott lángolt a férfi kezén. Ez a vágy üzte már rég mindkettőt, de míg ez az óra eljött, a lassan vánszorgó idő lepergette tíz évét és ezernyi akadályt gördített közéjük. Ennek az órának most már nem szabad lett volna eljönnie. Ők azonban elfeledkeztek mindenről, csak egymást ölelték boldogan, örömben úszva és az éjszaka hű barátjával, a csenddel, ezer dallammal, melódiával fonta be őket: Sokáig álltak így néma, elfogódott, gyengéd szeretetben.

A sötétben bujkálva egy alak tartott a kocsmá felől a pár felé. A bosszú hajtotta, amelyet hirtelen növény magként a kocsmában szállingózó hírek vetettek el lekében. A gyanúja igaz volt, látta menyasszonyát régi kedvesének karjai között. Szeme előtt összefutottak a házak, a fák, a bokrok egy fekete tömeggé, amelyben világító pontként állt az egymást ölelő, mindenről megfeledkezett két ember. Odaugorva szétlökte őket és Molnár Ferkó felé fordulva dühtől, bosszútól lihegve kérdezte:

— Ki vagy te jött-ment, nyomorúlt, aki szét mered dúlni lelkemet és szép menyasszonyomat meg mered csókolni?!

— Én Molnár Ferkó vagyok. E lánynak a teste tied, de a szíve az enyém.

— Nesze hát! . . . — és kését kikapva Ferkóra rontott. A leány felsikoltott, azután suttogva vélegényéhez kezdett beszélni.

— Engem ölj meg, mert hallgattam szívem szavára és én hívtam ma éjszaka őt ide.

— Nem igaz. Én jöttem érte. Megbocsátást Katától kérek, neked bármikor szívesen a szemedbe nézek.

— Rendben van, — szolt a másik — a csónakomon foglak holnap éjjel várni.

Ekkor már a hajnal rött színekben bukkant fel a túlsó parton. A kertek alján megszólaltak éles sivító hanggal a kakasok és a falú ébredni kezdett.

*

Az éjszaka barna homállal terítette be a földet, mintha a vén föld fázna és takaróra lenne szüksége. A víz is átlátszó feketeség alatt pihent. A hullámok csendesesen csókolgatták a partot, a fölöttük suhogó sirályok szava csak néha-néha vágott bele a csendbe. Az égen alig-alig látszott egy kicsike kék hely, az egész sűrű felhőkkel volt beborítva, a falúban kialudtak a pislogó lámpák, csak a kutyák ugattak egymásnak. Minden pihent és álmodott. Csak a tihanyi révből suhant ki egy csónak és siklott végig a fekete éjszakában a hullámok hátán. Két komor arcú fiatal halászegény ült benne. Nem szóltak egymáshoz semmit, mindegyik a jövő sorsán tündődött. Kezükben gyorsan, egyenletesen mozgott az evezőlápát,

a víz csak egyhanguan ringatta őket, nem törődve senkivel, semmivel. Talán nem is sejtette, hogy ma áldozatot kap.

— Itt vagyunk, — szólalt meg az egyik.

Megállt a csónak. A partok a feketeségben eltűntek, még a rév lámpásai sem látszottak. A víz közepén voltak, ahol legnagyobb a mélység. Innen nincs vizzatérés. Mindketten egyideig a vizet nézték, amely fásultan, hidegen bámult rájuk. Imádkozni kezdtek és nem tudta egyik sem, hogy melyikük imája lesz az utolsó. Imájuk után felálltak és nem vették észre, hogy halk csobbanással egy kis lélekvesztő szeli feléjük a vizet. Összefonódott a két halászlegény karja. A libegő csónakban, megfeszültek az izmok, mert erre volt az életük, a jövőjük, a kedvük bízva. A csend és a sötétség vigyázta őket. A víz egyet csobbant, azután még egyet egy kicsit távolabbról és két helyen képződtek szép, szabályos karikák: két élet utolsó sóhajai . . . A tihanyi révhez sebesen, ujjongó vágytól hajtva tart egy halászcsónak. Csak egy legény ül benne, aki minden erejét megfeszítve evez a rév felé . . . Nincs vetélytárs, holnap lesz az esküvője . . . Menyasszony azonban nem lesz a lakodalomban, mert ott fekszik az igazi kedvesével a víz alatt, a víz pedig jó titoktartó. A csend is az, az éjszaka is az.

Ezt mesélte nekem nagy titokban egy öreg tihanyi halász mécsvilág mellett vízparti kunyhóban, csendes estén és felsőhajtott: így volt az jó uram, de a lányt én is nagyon szerettem.

Felhők.

Emlékszel-e, hányszor néztük nyáron
A felhőket a szelek mint viszik,
Álltunk mélázva — a felhők usztak —
S néha bágyadtan intettem nekik.

Szóltam. Felhőnek lenni volna jó,
Uszni merengve a végtelennek,
Messze, hol sötét hegyóriások
Megrogyva a földre térdepelnek.

Te felhő szerettél volna lenni,
Pajkosan átlépni minden határt —
S ha én felhő lennék, simogatni
A felhő fáradt, ráncos homlokát.

A hangulatok, csókok eltűntek.
A felhők az azurt gyorsan szelik —
Mennek, mennek, én egyedül vagyok
S néha búsan bucsut intek nekik.

KOROM ZOLTÁN.